

9. december 2008

Historie

Kommunismen i Danmark

Søren Nielsen-Man

Kurs mod demokrati?

Kommunismens demokratigrundlag og DKP's demokratiopfattelse
1919-1947
348 s. Pris: 249 kr.
SFAH forlag

Søren Nielsen-Mans bog »Kurs mod demokrati« giver et fornemt indblik i DKPs politiske op- og nedture i perioden fra 1919 til 1947. Det er dog en historie, som præges af flest nedture, primært fordi partiet i disse år var bundet til Sovjetunionen og dets faste principprogram.

Nielsen-Mans hovedærinde er dog et andet, nemlig at undersøge DKPs politiske ståsted i forhold til demokratiet som styreform. Det store spørgsmål er, om DKP i denne periode på noget tidspunkt undsagde sig demokratiet og i stedet planlagde en væbnet magtovertagelse. Det er der forskellige holdninger til, som Nilsen-Man fint viser ved at redegøre for bl.a. Bent Jensens argumenter. Jensen ser tilsyneladende tydelige tegn i besættelsesårene på, at DKP havde planer om at vælte regeringen efter befrielsen. Nielsen-Man argumenterer dog for, at på baggrund af det kildemateriale, som er til stede, er der intet, der tyder på, at det skulle have været DKPs dagsorden.

På mange måder viser »Kurs mod demokrati«, at DKP ofte gik den modsatte vej. Et parti, som i sit udgangspunkt argumenterede for »proletariatets diktatur«, så sig snart fanget i en retorisk magtkamp, hvor det havde svært ved at forsvare sine synspunkter. Sovjetunionens ikke-angrebspagt med Nazi-Tyskland gjorde det ikke nemmere, og da man endelig syntes, at det var lykkedes at give en fornuftig forklaring på den sag, gik de alligevel i krig, og så kunne man starte forfra.

En af styrkerne ved Nielsen-Mans fremstilling er, at man i disse situationer får et unikt indblik i, hvordan disse holdninger ændrede sig. Ved at inddrage både mødereferater og partiets materiale bliver det tydeligt, at der fra de enkelte medlemmers side var forvirring omkring partiets ståsted. DKP forsøgte sig under besættelsen med en ny forklaringsramme, som skulle bestå indtil 1947, nemlig at den nuværende demokratiske styreform i Danmark skulle være afsæt for indførelsen af »Det sande demokrati«. Dette begreb havde DKP indført som synonym for »proletariatets diktatur«, fordi udtrykket var blevet en anelse belastet. Begrebet »diktatur« havde ikke mange positive medbetydninger.

Det, der er interessant, er at se, hvordan DKP ændrede sig fra at være modstandere af »det borgerlige demokrati« til at acceptere det som styreform og afsæt til noget bedre. Det betød dog samtidig, at det revolutionære element røg ud til venstre, hvilket flere medlemmer begyndte at bemærke i 1947. Samtidig oplevede DKP i efterkrigstiden, at selvom de havde ændret deres holdning til netop dette demokratiske element, så var der ingen samarbejdsmuligheder med Socialdemokratiet, hvor de blev pure afvist hver gang. Det førte til en selvansagelse, som i sidste ende førte til en tilbagevenden til den revolutionære linje. Hovedpointen for Nielsen-Man er, at man formentlig allerede i denne periode kan skimte den senere splittelse af partiet og oprettelsen af SF. Det er en interessant vinkel, som underbygges af udviklingen særligt i besættelsestiden.

Ud over analysen af DKPs demokratiopfattelser i perioden indeholder »Kurs mod demokrati« et kapitel, som med stor grundighed gennemgår de to begreber demokrati og kommunisme, hvilket giver et godt teoretisk grundlag for resten af fremstillingen.

I forhold til undervisningen i historie kunne enkelte dele af bogen anvendes fx som perspektiverende stof, når der arbejdes med besættelsestiden. DKP kom jo til at spille en ikke ringe rolle i modstandskampen, på trods af at de i starten af krigen forholdt sig afventende. Her kunne det være relevant at se på, hvordan partiet forholdt sig til demokratiet, og hvilke anvendelsesmuligheder det så i »det borgerlige demokrati«.

Først og fremmest er bogen dog interessant, fordi den viser kimene til en partisplittelse.

Sune Weile